

ACTIVITATS ENTORN DE L'EXPOSICIÓ

- Conferència inaugural a càrrec de Catalina Martorell Fullana 1868: *L'origen del moviment associatiu i popular a Mallorca* el dia 5 de maig a les 19:30 en el Centre Cultural La Misericòrdia.
- Juny, juliol i setembre visites guiades cada primer i darrer dissabte de mes als barris de Santa Catalina, La Soledat i es Molinar a càrrec d'Albert Herranz i Catalina Martorell.
- Visites guiades de l'exposició per a centres educatius.
- Conferència de clausura a càrrec de Manel Santana Morro *El forjament de la solidaritat: Mutualitats, cooperatives, societats obreres i recreatives a Mallorca (1868-1936)* el dia 30 de setembre a les 19:30 en el Centre Cultural La Misericòrdia.

Per a més informació i inscripció a les visites guiades:
exposiciomontepiodelarraval@gmail.com

Montepio del Arrabal

L'ASSOCIACIONISME OBRER: LA SOCIETAT DE SOCORS MUTUS
DEL RAVAL DE SANTA CATALINA DE PALMA (1894-2018)

ARXIU GENERAL

Del 30 d'abril al 30 de setembre de 2021

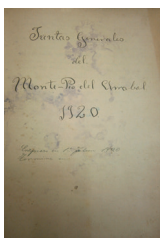
Departament de Cultura, Patrimoni
i Política Lingüística
Consell de Mallorca

Panoràmica de Santa Catalina amb la fàbrica de Can Massanet en primera línia. Arxiu Andreu Muntaner Darder.

Drassanes de Can Pieras. Arxiu Andreu Muntaner Darder.

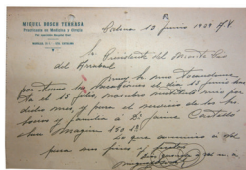
Portada llibre d'Actes de les Juntes Generals del Montepio de l'any 1920.

Carnet de soci del Montepio. ARSC.

Segell del Montepio. ARSC.

Carta d'un merge del Montepio notificant les seves vacances i qui serà el seu substituït. ARSC.

El final del segle XIX significà l'arribada de noves idees. De Catalunya, en ple procés industrial, arribaren les primeres notícies d'intents d'organització obrera. Les estructures polítiques, econòmiques i socials que estaven sorgint nodriren noves idees- de la mà dels anomenats socialistes utòpics- que parlaven de la cooperació i el suport entre els membres de la nova classe emergent, la classe obrera. Davant la injustícia social calia organitzar-se. Per superar les condicions injustes s'oferien distintes eines: cooperatives (d'estalvi, crèdit, consum, producció), caixes de resistència i mutualitats.

L'any 1882 al barri de Santa Catalina hi habitaven 6000 persones. Aquesta xifra d'habitants ja superava amb escreix la de molts de pobles de Mallorca. Era una barriada amb importants problemes: pobresa, cases de molt mala qualitat, amuntegament, contaminació de les indústries establertes, immigració dels pobles del Ponent de Mallorca, focus d'epidèmies freqüents: rosa (1882), diftèria (1891). El tifus i el xarampió s'havien establert al barri de manera crònica. Dins aquest context neix el Montepio de l'Arraval. El febrer del 1894 un grup de persones es reuniren al Cafè de Can Ripoll per crear una societat de socors mutus: El Montepio de l'Arraval.

El Montepio naixia per donar una cobertura assistencial metge en un moment en què la Seguretat Social no existia i el benestar dels ciutadans depenia dels seus propis ingressos. Per a anivellar aquesta injustícia el Montepio oferia als seus socis els serveis metges i la possibilitat de cobrar una baixa per malaltia. A Santa Catalina ja n'hi havia altres entitats de socors mutus: La Recreativa, 1891; Mar y Tierra, 1898; La Unión, 1887; Montepío Mallorquin, 1892; La Marina, 1884.

La finalitat principal de la societat era donar una cobertura assistencial, en cas de malaltia o accident, però també es crearen altres comissions a mesura que les necessitats apareixien: comissió d'admissió de socis, comissió de sepultura, comissió de festes, comissió de socis accidentats, comissió de Càtedra i la comissió de l'Orfeó, entre d'altres.

La Guerra Civil suposà una ruptura en la dinàmica i rutina de la societat. La difícil normalització de les relacions de l'entitat, amb fama de republicana, i les noves autoritats franquistes no facilitaren el bon funcionament del Montepio. A més, una nova llei obligava a tot treballador a tenir una assegurança. Societats com la del Montepio tenien llavors poca funció a complir. L'any 1950, la societat deixà de tenir metges. El nivell de socis davallà dràsticament i la Junta no veié una altra sortida per fer front als deutes concrets que llogar el local per a instal·lar jocs de sala i per a la celebració de banquets (noces, comunions, aniversaris). Entre 1965 i 1980 l'existència del Montepio era quasi nominal. No es realitzaven juntes ni hi havia una vida social llevat de la recreativa allunyada de l'objectiu original.

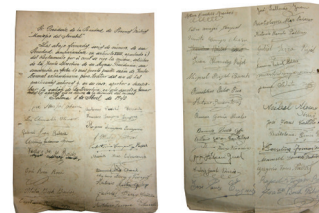
El 1980 dimití, després d'haver estat el cap de la societat trenta anys Gabriel Ferrer. La nova Junta Directiva va convidar als joves a participar dins els òrgans de govern. Lentament el Montepio inicià una recuperació. El Montepio encarà el seu centenari el 1994 amb una relativa tranquil·litat. En un intent d'adaptar-s'hi als nous temps es va transformar en l'Associació Cultural Arrabal de Santa Catalina. Al local de l'associació tenien lloc tallers, classes de ball i assajos musicals.

El Montepio, durant la seva darrera etapa, tenguè dos enemics aferrissats que les respectives juntes directives han intentat combatre de la millor manera possible. Un, el relleu generacional. Els socis envellien i els possibles nous membres no entenien la necessitat o l'avançatge que comportava pertànyer a la societat. L'altre era l'econòmic, concretament el lloguer del local, que va dur al Montepio a enfrontar-se amb la propietat diverses vegades. El 2012 aquesta situació desembocaria amb el trasllat al carrer Caro.

El 17 de novembre del 2017, sota la presidència de Llorenç Sabater, s'obrí per darrera vegada el llibre d'actes del Montepio. S'acordà la dissolució de la societat. Deixà així d'existir una entitat que per a molts encarnava el tarannà popular, progressista i obert de Santa Catalina.

Fotografia de la façana del local del Montepio al carrer Fàbrica l'any 2012.

Escrit i signatura dels socis demanant la convocatòria d'una Junta General Extraordinària per a tractar la possible adquisició d'una estufa per al local. ARSC.

Grup folklòric posant davant de la seu del Montepio. Any 1947.

Butlleta de pagament de la quota de soci de l'Orfeó. ARSC.